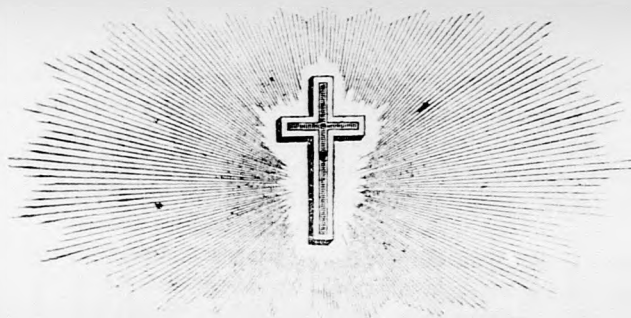

Megjelenik e lap hetenkint egyszer, Szerdán. Előfizethetni rá Pesten, a jó és olcsó könyvkiadó társulat ügynökénél — czukortecsa 6 szám, földszint, a szerkesztőségnél. Vidéken a cs. kir. postahivataloknál.

Előfizetési díj Budapesten kihordással félévre 1 ft. p. vidékre postán borítékban félévre 1 ft. 20 kr. p. p. A lap szerkesztését illető levelek egyszerűen „a Katholikus Néplap szerkesztőségéhez” címzendők. (Pesten a központi papnöveldeben.)

KATHOLIKUS NÉPLAP.

Dicsőség magasságban az Istennek, s a földön békeség a jó akaratu embereknek. Luk. 2, 14.

50.

Budapest, december 8. 1852.

R A D Ó.

Az ő, és újabb korban egyiránt ritka események színhelye volt Székes-Fehérvár, hazánknak hajdani fővárosa. E várostól keletre a Budára vezető országúton legelsőbb éri az utas Pákozd helységét, mely már őseinknek Árpád alatti bejövetelek Pákuzdu név alatt ismeretes volt. Azért is örvend e kis helység ezred éves őskorának; büszkélkedik kegyes uraságaiban, a székes-fehérvári káptalanban; hetvennégy éves érdemdús lelkipásztorában, kinek kezei félszázadtól fogva mutatják be az Oltárnak engesztelő áldozatát; büszkélkedik továbbá jámbor s hív keresztény lakosiban; egészséges levegőjében, s kies tájékában. E helységnek közepén, az ezüst fürtü lelkipásztor laka előtti téren áll korviselte alakjában Nepomuki sz. János képszoobra. September 29-kén 1848-ban reggeli órákban e szobor tövében ült a világtalan Radó; mellette csinitalan vezetője, a tiz éves Czina gyermek; körülükben közel és távol hallaték tompa moraj, nyugtalan zürzajgás, élénk hadi lárma és sűrű csengő fegyverzörgés, mit Radó nem láthat, csak hallhat; de talán nem is hall; mert a világtalan Radó lelki szemei magasztosabb tárgyakon függenek a fegyver-csörgéseinél. Czina gyermek ugyanis mult vasárnapon a váli szentegyházba vezeti Radó apát, és az ajtó küszöbén leülteté. Radó meghallgatá az Isten ígését, melyben a lelkipásztor szívhatólag bizonyítja be igazságát az Irás ama szavainak: „Boldogabb adni, mint elvenni.” Radó figyelmesen hallgatá a beszédet; lelkéhez tapadt az egészen, s csodálkozva tünődék magában; miként lehet az, hogy illy hatalmas igazságok hallására, még a tehetősök is olly szűken nyitják meg kezeiket, hogy maholnap az ő kezeiben is ritkább lesz az alamizsna, mint kialudt szemeiben a nap sugára. E napról fogva Radó sem nem tudott, sem nem hallott e-

gyebet, mint amaz ígéket: „boldogabb adni, mint elvenni.” Most Radó a szobor tövében csendesen ül; jobb keze bekötött szür-ujában egy elrejtett izmos erszényt tapogat; elméje imádkozik: „csak egy kegyelmet kívánok tőled Istenem: légy irgalmas nekem módot adni, hogy ez életben csak egyszer is vaiakivel jót tehessenek;” ajkai pedig mozognak, hang nélkül, de sűrűn ismételve a szavakat: „Boldogabb adni, mint elvenni.” Ez alatt a szobor tövébe katonák gyülekeztek, kiktől a felbátorodott Czina gyermek alamizsnát kért. A katonák tréfát kezdtek üzni Czinával és biztaták, hogy énekeljen nekik. Czina elkezdé szokott énekét, mellyel a szíveket szokta irgalomra indítani; de a tréfás vitézek letorkolák őt és részint szóval, részint tenyerökben csörtetelt pénznemükkel unszolák a fiut, hogy énekeljen nekik hadi dalt. Czina rájok hámla és hallgatott; Radó pedig észrevevén Czina zavarodását, rákiált: „Czina fiam! azt a Montekukulit!” — Azt, azt! kiáltá akadozva egy részeg köztvitéz, „azt a Montekuli — likuli — kukulit; azt énekeld fiam!” Erre a vitézek hangos kacajra fakadtak; Czina pedig egy párt köhinte, s harsány hangon kezdé énekelni a százados hadidalt:

„Trombitáknak hallom harsogását;
Sipnak, dobnak szörnyü riadását;
A vérontó Mársnak
Hangja ez, nem másnak!
Bajnoki ébrednek larmájára,
A csatára.
Márs! kiált hatalmas hív népének;
Minden vezér maga seregének,
Vitézit biztatja,
Részét bátorítja;
Nap csillog aczélos fegyverében,
A kezében.”

Itt Czina elvégzé dalát: a jó kedvü vitézek élénk

tapsokra fakadtak, s Czina markát megtömék krajczárokkal, ki Radó apához járulván, a pénzt annak tenyerébe nyomá; Radó pedig fontolgatá kezében a pénzek sulyát, mintha fájna neki, hogy elvevé, s ajkai hallhaton rebegék az ígétet: „Boldogabb adni, mint elvenni.“

A harcziás nap elmult; az ágyuk dörgése, a fegyverek ropogása elhangzott; a seregek jobbra és balra elvonultak, s más nap délre az országut kitisztult, és a közlekedés Fejérvár és Pákozdi között elkezdődött; s késő délutáni órákban Radó is kezébe szorítá koldusbotját, s a másik véginél fogva vezeté őt Czina Fejérvár felé.

Azonban Radó indulásával elkésett; mire a helységből kibotorkált, a lenyugvó nap végső sugarait vetette arczájára, s mire a falu határához érkeztek, sötét lön. A félénk Czina nem meré tovább vezetni Radót, hanem figyelmezteté, hogy jó volna itt valahol megnyugodni, melly indítványba Radó beleegyezett. Épen azon helyen, hol menének, az országutról éjszak felé, egy régi árok húzódik a Pákozdi hegyeknek, sűrű akácok és fűzekkel benöve, s az árok melletti mezőség kétfelől törpe kőkény bokrokkal elborítva. Ezen árok-parthoz tére be Radó és vezetője, mintegy száz lépésnyire az országutól, hol letelepedvén, Czina kenyeret vön elő tarisznyájából és evék, „Van-e csillag az égen?“ kérdé a világtalan Radó. „Van bizony! pedig sok!“ felelé Czina, egy nagyot szakítva fogáival kenyereből. *E szavakra emberi szózat üt meg füleiket, hasonló a sirból emelkedő szózathoz.* „Ah!“ mondá ijedten Czina, mutató ujját fülehez illesztve; ember szöll: „Erre Radó is figyelmesebb lön; Czina pedig Radóhoz szorítá magát, s minél inkább hallgatának, annál erősebben hallatszék a segélyért rimázkodó gyenge és fájdalmas szózat. „Valami szerencsétlen!“ mormogá magában Radó, s a felbátorított Czinát biztatá az árok parton fölfelé menni, s a szerencsétlent felkeresni. Czina neki bátorodék; felugrék helyéből, s gyors lépésekkel nyomozá a fájdalmas hangot, s csakhamar, mintegy ötven lépésnyire Radó ülőhelyétől feltalála egy árokban fekvő katonát sebesülve; ki is a Krisztus szerelmére kéré a gyermeket, hogy rajta segítene. Czina lenyujtá kezét az árokba, s huzni kezdé a setét alakot fölfelé, de nem bírt vele; mert a katona megsebesült jobb kezén feküdvén, sem emelkedni, sem magán segíteni nem tudott. A gyermek elszalada az öregért, kit hozzá vezetvén, Radó leereszkedék az árokba, s átölelvén a katonát föltevé a partra; de a katonának bal lába is el vala löve, felállani sem tudott; hanem Radó az árokból kimászván, felölelé a katonát, ki bal karjával Radó nyakát által ölelé; s Czina vezetése alatt iszonyu jajgatások között Radó nyughelyére értek, hol a katonát leültették. Radó is leüle mellé, s azonnal tanácsolá, hogy jó lenne ru-

hát lehuzni, sebeit kimosni és bekötözni. „Nem bánom;“ rebegé a vitéz alig érthető hangon; mire az öreg azonnal parancsolá Czinának, hogy a két kobakkal a szőlők sarkánál látott kutra vizért szaladna. Örömmel és gyorsan, mennyire a setétség engedé, szaladott Czina edényeivel; az öreg pedig azalatt végig tapogató a sebesültet; s kigomboiván ruháit, nagy veszélyesség között levetkőzteté. Most a sebek nyílásai kitágulván, ujra pataként kezdék önteni a vért, minek következtében a katona elájult, és hanyatt esett. Radó keresé kezeivel, s csudálkozék, hogy elnyújtóva találja; s mivel sem jajszót többé nem halla, sem kérdéseire választ nem nyerhete, azt hívé, hogy meghalt, s összekapcsolván remegő kezeit, imádkozék érte. Azonban megérkezék a vízzel Czina nagy lihegve; „Radó apám! itt a víz; mit tegyünk most?“ kérdé a gyermek. „Oh édes fiam! meghalt ez a szegény ember, hiszen, nézd csak, se nem mozdul, se nem szól;“ felelé rimázkodó hangon az öreg. „Radó apám, jegyzé meg Czina nagy élénken, rakjunk tüzet és nézzük meg, talán csak elájult;“ — „Jó lesz bizony, fiam! gyújts ki!“ Czina kigyujta azonnal, s a közel fekvő, de még estve észre vett sarju baglyából hozza egy öllel, s tüzet élesztett. Most tisztán látá Czina az elájult vitézt, Czina mondá, hogy ajkai remegnek, kezét mozditja, s hogy él; mondá azt is hogy fiatal, és igen szép. Azonnal tehát az öreg utasításai szerint, Czina lemosá sebeit tisztán a hideg vízzel, füvet rakott rá, s a butyorból előkeresett rongyokkal erősen bekötözék. Czina megmosá hideg vízzel az elájultnak arczeit is, mire a szegény katona magához jöve, majd Radónak és Czinának kimondhatlan örömökre megszólala; felültették, őt ismét, s ruháit, a mint leheté, a tüznél megszáriták s rá illeszték; kérdeztették, hogy mit kívánna; mire a beteg szomjuságról panaszkodék; azonnal ajkához illeszté Czina a kisebbik, még félig levő kobakot, mit a beteg fenéig kiüríte; majd kenyérral kínálák őt és evék, sőt Czina feléleszté a tüzet, s tarisznyájából tojásokat szedvén elő, megsülte azokat az izzó pernyében, és a beteget megvendégelé. A sarju egyre égett; felfellobbanó lángja világaitól fénynyel játszott minden ág; a beteg erősödék, s egészen magához térve vizsgálgatni kezdé ápolóit, s egyszerre sirásra fakadva Radó nyakába borula és rebegé: „Kedves jó öreg! tegnap reggel tánczoltam előtted a szent János szobra körül, s ime most koldusabb vagyok náladnál! Oh! ha van még számomra kegyelem az Istennél, csak annyit ohajtok belőle, hogy jó akaratom meghálálhassam!“ — „Nincs szükség hálára, kiálta fel Radó, jobb kezét az ég felé emelve, inkább én áldom a Mindenhatót, ki elég kegyes volt megengedni Radónak, hogy felebarátjával jót tehessen a Krisztusért! De ki vagy te édes fiam? mondd el nekem honnét jöttél?“ „Én surjai fi vagyok a Bakonyságból, felelé az ifju vitéz, Hal-

mosy Kálmán a nevem; az atyám volt Halmosy Bálint földesur, ki három hónapok előtt meghalt s engem egyetlen fiut és Angyalkát, tiz éves kis hugomat hagyott hátra kedves jó anyánk vigasztalására.“ — „És miért engedte anyád, hogy katonává légy, ha egyetlen fia vagy?“ Kérdező Radó neheztelő hangon. „Oh Istenem! sohajta fel Kálmán kezével törülve kicsordult könnyeit, dehogyan engedte! dehogyan engedte! szegény jó anyám! úgy szeretett, mint életét; minden öröme az életben csak én valék; ma két hete épen, hogy tudtára adám, miként elkéltél szándékom önkéntesen a felkelők seregéhez csatlakozni, s a táborba menni; anyám hinni nem akar; de midőn másnap reggel látá, hogy készülök és nem tréfálok, mindenféle okokkal iparkodott szegény lebeszélni ballépésemről, de hasztalan volt; sőt midőn látá, hogy harciasan felöltöztem, és indulni akarok, akkor kitértek szemének könyzaporai, összetette remegő kezeit, letérdelt előttem, s könyörgött oly érzékeny szavakkal, minők csak az anyai szívnek szent fájdalomából származhatnak, de hasztalan volt; a hangosan síró Angyalka kis hugomat elrugtam, anyámat pedig jobb kezemmel félre löktem, s elindulék; ekkor egy eszme lobbant fel agyamban, s mintha egy láthatlan erős kéz rántott volna meg, visszafordultam, s ime, anyámat látám fölemelt kézzel állani, s e szavakat dörgegni felém harsány hangon: „Rettegj szerencsétlen gyermek! nem átkozlak meg anyai átokkal, mert úgy is tudom, hogy teljesülnek rajtad az írásnak szavai, hogy: az özvegynek és elhagyottnak jajgatása tűz, melly megemészt téged. Megállj fiam! te voltál leggyengédebb gondjaim tárgya; életem szerelme; özvegyiségem öröme; öreg napjaim reménye; s hogy mind ezt most elragadod tőlem, az megbocsátom; de hogy kezeidet rám fölemelted, az fejedre vonja átkát a Mindenhatónak!“ Itt visszafordula és sirni kezdett, én pedig érzéketlenül folytattam utamat. Az utcán még egyszer visszatekinttem, s Angyalkát látám két picziny kezét szemre tapasztani, s a kapu-bálványhoz borulva zokogni; de én ismét folytattam utamat; eljöttem a táborba, de áldás nem követte lépteimet; utolért ime az Istennek büntető igazsága, s a mik által vétkeztem, jobb kezem és bal lábam el van löve; oh irgalmas Istenem! folytatá keserű sirások között: csak haza mehetnék bocsánatot kérni tőlök; megcsókolni őket, és meghalni; de társaim mindent elvettek tőlem, ruhámat, pénzemet, s még a nyakamban függő kis arany Mária-képet is; most semmim sincsen; Istenem! Istenem! ki visz engem haza?! — Ne busulj szegény fiu! mondá az öreg Radó, vállait veregetve Kálmánnak, majd gondolunk mindjárt valamit hazamenésedről!“ — „Radó apám, kiálta Czina, ki a tüzet élesztgetve figyelmesen hallgatá Kálmán történetét, én befutok a faluba s fogadok egy kocsit neki, jó lesz-e?“ Radó e szavakra

kimondhatlanul megörült, s áldással halmozá el a gyermekét; a jó akaratnak ennyi nemes jelei által megígézték Kálmán pedig ígéré, hogy akármit kívánjon is a fuvaros, ha Surjára haza érnek, az ő édes anyja mindenekért eleget fog tenni. Czina azonnal utnak indult vissza Pákozdi felé, magával vivé a kisebbik kulacsot is, azt borral megtöltendő, hogy vele Kálmán szívét felvidithassa. Alig hajnallott, már megérkezett a gyermek, egy szalmával töltött kocsival és két jó lóval. Radó kenyérrel és borral vendégelé Kálmánt még egyszer, majd elő vevé szűrűjába rejtett zacskóját, s mivel a kocsis költség hiányáról panaszkodott, kiolvasata neki Czina által tizenöt váltó forintokat azon célra, hogy abból a maga, s Kálmán urfi szükségait fedezze, s a maradékot fuvar-bérbe számítsa; majd azután felemelék a sebesültet a kocsira, s Radó azon ígérettel, hogy nem sokára Surján felkeresendi, ezer nyi szerencse kívánatok között utnak indítá az elézékenyült beteget. Már messze csörögtek a kocsi kerekei, még akkor is utána terjesztett karokkal állott Radó az ut közepén, áldást szavalva betegje után; s midőn a kocsi zörgése hallása elől eltűnt, akkor megfordula Radó nyughelyére menendő, s ajkai hallhatón rebegték az igéket: „boldogabb adni, mint elvenni.“

Még azon nap estvéjén kilencz óra tájban a kocsi Surjára megérkezett, s Kálmán anyja háza előtt megállott. Setét vala. A kocsis felébreszté a fájdalmi között elszunnyadt Kálmánt: „Ifju uram! haza értünk ám, bejárjak-e az udvarra?“ „Fenn vannak-e még?“ kérdé Kálmán félelemtől és fájdalomtól remegő hangon. „Két ablak világos; bizonyosan fenn vannak!“

felelé a kocsis. „Ugyan kérem, menjen kend egy kevéssé az ablakhoz, lesse ki, mit csinálnak,“ parancsolá Kálmán. A kocsis az ablakhoz húzódék. Nem láthata ugyan semmit, mert az üvegek harmatosak valának, de tisztán hallható három vagy négy nőszemély hangját, kik ajtatos buzgósággal mondák a litániát. „Ifju uram! imádkoznak!“ kiáltá elfojtott hangon a kocsi felé a fuvaros. Erre Kálmán kiemelé fejét a kocsiból, s az ablak felé illesztve füleit tisztán értheték mindketten:

Szent Péter! könyörögj érte.

Szent Pál! könyörögj érte.

„Könyörögj érte!“ hallatszék most Kálmán anyjának siró szózata, „Oh Istenem! oh Istenem! vedd kegyesen irgalmadba az én szegény eltévedt fiamat!“ Itt a könnyek elfojták szózátát. Kálmán lelkét iszonyu érzelmek szállották meg; szíve remegni kezdett keblében, s kéré a fuvarost, hogy kerülne be az udvar felé, s jelentené meg okosan az ő megérkezését. A fuvaros zörgete a konyhaajtón, s kevés vártatra egy női hang kiáltá belől: „ki az!?“ — „Fuvaros vagyok!“ válaszolá a kocsis. „Mit akar!?“ kérdé a női hang. „Ne ijedjenek meg kérem; meghoztam Kálmán ifju urat betegen.“ — „Jézus! Mária! sikíta fel a nő, és bezalada a szobába. Kevés vártatva Kálmán édes anyja, Angyalka, Kálmán kis nőtestvére, és két nő cseléd rohantak ki a kocsihoz, örömtől inkább, mint fájdalomtól remegve; de milly nagy volt meglepetésök, midőn Kálmán urfi levételéhez férfi segítséget kellett hívni, azt kimagyarázni nem lehet. Iszonyu jajgatások között kísérek be Kálmánt a szobába, hol egy karszékbe leülteték, s ott anyja és Angyalka rá borulva sokáig sirtak, Kálmán pedig mélységes bánatba borulva hallgatott. Így mult el jó negyed óra, midőn végre anyja, rövid, de velős szemrehányások után fiához lépett: balkezét annak vállára tette, jobb keze hosszú fehér újjait pedig Kálmán sötét hajfürtje közé rejté, s vigasztalni kezdé fiát, mondván: „Ne busulj édes fiam! légy vidám! befogatok mindjárt, s még az éjjel meghozatom Weszprimből vagy Fejérvárról az orvosokat.“ Ekkor megszólala Kálmán fájdalom törte hangján, s anyjára függesztvén könybe merült szeméit, felsohajta: „Oh anyám! tiszteletre méltó jó anyám! mért nem szentelhetem minden napjait életemnek a te szolgálatodra! te áldottá tetted ifjuságom napjait és én azt gyászra és átokra fordítottam! anyám! édes jó anyám! megjöttem! de nem azért hogy meggyógyitass, oh nem! hanem hogy töled és Angyalkától bocsánatot esdve, nyugodtan meghaljak. Oh, ha erőm volna, leborulnék most előttetek: de a testi s lelki fájdalom érzéketlenülé tön!“ Itt újra kitértek szemeikből a síralom könnyei, s különösen Angyalka Kálmán nyakába fűzve apró karjait, csókolgatá megszorult bátyját. Így mult el a kínos éjszaka. Másnap reggeli tíz órára az orvosok megérkeztek Weszprimből; azonnal tanácsot

tartának Kálmán fölött; lábát könnyen gyógyulhatónak találák! de hogy élete megmaradjon, jobb kezét el kellett vágni: mi azonnal meg is történt. Két héttig nehéz fájdalmakat szenvedett Kálmán, s ritka bétetüréssel szenvedé azokat, harmadik hétben már könnyebben vala, s elbeszélé az öreg Radónak, s a jó Czina gyermeknek körüle tett fáradozásait, s jótéteményeit; s mondá, hogy Radó, ha még itt nem volt, tehát pár napok mulva megérkezik. Kálmán anyja végzetlenül bámulá a jó szívet, melly a koldus rongyok alatt olly nemesen dobogott, s alig tudá bevárni Radó megjelenését. A kis Angyalka minden perczen kifutott az utcára, föl és alá tekintgetvén, ha nem látna-e jöni vak koldust egy vezető gyermekkel. A szegények iránt kimondhatlan szeretettel kezdett viseltetni, mert minden koldusban egy jótévőt, s szeretett bátyja mentőjét szemlélni hívé.

De hol is késik Radó és vezetője?

A mint Kálmán kocsija a Pákozdi ország utról eltűnt, azonnal utnak indula Radó is, szívében hordozván jótéteinek boldogító emlékét, s áldván a Mindenhatót, ki neki szegény világtalannak ollyan örömet juttata már ez életben, melly sokkal kedvesebb a látásnak minden gyönyöreinél. Azonban Radó nem sokáig ballaghatott, mert Czina gyermek, ki az éjjelt álmatlanul, s olly sok fáradsággal töltötte, álomról és lankadságról kezdé panaszkodni, s Radó kénytelen volt a Kisfaludi pusztánál az országutról ismét a rétekre behuzódni, s ott tanyát ütni. Aggott vad körtefák, itt ott félig száradt bükkök, s kivágott hársak felnőtt bokrai, mint hajdani kiirtott erdők hirmondói borítják itt a halmokat, s egy illyen hárs bokor mellé települ Radó és vezetője. Czina mintegy fél óráig pihent, de aludni nem tudott; hanem kérte öreg gazdáját, hogy egy kevéssé a bokrosba mehessen szede részni. Az öreg megengedé. Czina egy marok földi szedret szaggata zöld ágostól, s épen fonálkával akará összekötözni, midőn az előtte álló terebélyes bükkfán egy nagy madárfészket vesz észre, s csintalan elméje csakhamar rá vevé őt, a fára fölmászni és a fészket kiszedni. Azonban Czina a fészkekben semmit sem talált; boszusan kezdé a fészket ingatni, s épen le akará a kis művészi alkotmányt a földre szórni, midőn hirtelenül két női alakot pillanta meg, kik a bokrok között épen azon fának irányzák lépteiket, mellyen Czina ült. Mind a két nő feje barna kendővel vala bekötve, s karjaik alatt meglehetősen nagyságu butyort emeltek, s leültek a fa alá, mellyen Czina rejtkezett. Czina elfojtá lélekzetét, hogy szemlélgesse és kihallgassa őket. A nők egyike öregebb volt, a másik fiatal; s midőn a fején levő kendőt pillanatra feloldá, hogy azt megigazítsa, setét barna fürtök gördültek alá gyönyörű arczájára, mellyet a nő ismét gondosan eltakara. „Kedves jó Ágnes néni! mikor ma egy hete Abrudbányán

mulattunk Erdélyben, hitte volna-e, hogy nyolczadnapra e helyen legyünk Magyarországon? kérdé a fiatal nő az öregebbet.“ — „Oh édes Márthám, de-hogy hittem volna!“ felelé az öregebb szomoruan csóválva fejét. „Istenem! Istenem! azok az Oláhok!“ veté utána még az éltesebb nő, s egy pár perczig mély hallgatásba merültek. „Kedves Ágnes néni! messze van-e még Orla?“ kérdé a fiatal nő; „Fejérvárhoz gyalog jó egy napi járás, Surjához épen egy óra,“ felelé az öregebb. „Kedves Ágnes néni! folytatá a fiatal, én nem bírom tovább vinni e ládácskát, szörnyen el vagyok fáradva; és aztán lássa édes Ágnes néni zavargós világ van; az a sok katona, meg az a sok felkelt népség mindenfelé járkal, eltalálják tőlünk venni, és akkor igazán koldusok leszünk ám; én azt gondolnám édes Ágnes néni, ássuk el itt e kis ládát, és a helyet jegyezzük meg jól; majd a nagy bácsi Orlán befogat, és biztos kíséret mellett eljöhétünk érte.“ — „Igen bizony, édes Márthám! felele Ágnes, neked igazad van; nem bánom tehát, ássuk el; majd ezt a másikat ketten könnyebben hordozhatjuk.“ És azonnal elővévén a zsebeikből kis késeket, szaporán kezdék szaggatni a gyepet a fatövénél, kiszórák a hantot a gödröcskéből, s egy negyed óra alatt a ládácska rejtve volt; betakarák földdel; gyepet, apró ágakat és szemetet szórtak reá; a fára keresztet jegyeket karczolgattak, s gondosan körül nézvé, ha nem láttatnak-e? utra indultak. Czina szabadabban kezdett lélekezni. A hallottakból megérté, hogy Ágnes és Mártha erdélyi menekültek, hogy Orlára utaznak nagybátyjokhoz; hogy Orla helysége Surja közelében van; s megérté végtére, hogy az elrejtett ládácska üregében kincsek vannak. Szemmel tartá előbb a távozó nőket, s látá, hogy azok gyakrabban visszatekintgetnek, hihetőleg a titkos fának irányát megjegyzendők; s mikor a nők a pusztának épületei között szemei elől elvesztek, Czina azonnal leereszkedék a fáról; fölása a ládácskát, s betagargatván rongyaival, kőzmadzaggal erősen átkötözé; majd nyakába akasztván azt, visszatére Radóhoz. Czina kemény dorgálást kapott Radótól hosszas elmaradásaért; de megvigasztalá az öreget a köteg szederke átnyújtásával, hanem a ládácskáról egy betűt sem szóla. Most folytaták útjukat Fejérvár felé szokott modorokban, de Radónak ezen utazása sehogy sem tetszett; Czinát gyakran nyögni hallotta; lépései nem valának oly szaporák mint máskor; sőt a szegény gyermek minden untalan leülni kívánt, hogy pihenjen; Radó eleinte fejét csóválgatá, de végre kifogyott türelméből. „Mi bajod édes fiam, hogy úgy nyögsz; talán beteg vagy?“ kérdé Radó az ismét pihenni kívánó gyermektől. „Nem vagyok biz én beteg, kedves apám; csak hogy el vagyok fáradva“, felele Czina, s a kételkedő öreget különféle okokkal, s erővel mutatott jó kedvvel iparkodék megnyugtatni. Végre

beértek Fejérvárra; hol a koldulás alkalmával Czina nevezetes fölfedezést tön; ugyan is, egy csapház udvarába térvén be, Radót a kocsiszinbe leülteté, maga pedig a csapház udvarfelőli ajtajában ólálkodott, s hallgatá az ott iddogáló katonák tréfabeszédeit, kiknek egyike arany lánczon függő kised arany képecskét árulgata a csaplárosnak, ki azt olesó áron rövid alku nyomán csakugyan meg is vevé, s ott álló feleségének ajándokul átnyujtá. Czinának azonnal eszébe jutott a sebesült; fájt szive a képért; de nem szólhatott, hanem a csapházat és gazdáját megjegyzé magának. Radó egész egy hétig időzött Fejérvárról, s ámbár Czina napról napra biztatá, hogy Surjára mennének, hasztalan volt; Radó még a szomszéd falukat is mind össze kóborolta, s Czinának vállalai feltörtek a rejtett ládácska emelésében. Azalatt Kincsesy Gábor, orlai haszonbérő Ágnes és Márthát kocsira ültette; s a Kisfaludi határban elrejtett kincsért elutaztak; de milly nagy vala levertségök, midőn a fát több más fákkal egyetemben tövéből kiásva, s épületfának kifaragva találták; kétségbe esve sirtak a két nők, különösen Mártha az ifjabbik, minthogy a kincsek elrejtését ő indítványozá. Nyomozta ugyan Kincsesy a titokteljes ládát, a mint lehetett; de hasztalanul; mert senki semmiféle talált jószágról hirt mondani nem tudott; s az orlaiak szomorú szívvél haza távoztak. Négy hetek multak el Kálmánnak hazatérte után, midőn végre a Kúti fogadó felszerében fölvirradott Radó, s utra szólá vezetőjét. Midőn indulni akarnának, a szokott mód szerint kérdé Czina: „Radó apám, merre?!“ s Radó erőteljes hangon válaszolá: „vezess fiam Surjára!“ A gyermek öröme most végtelen lön; szökött és ugrott örömeiben annyira, hogy Czina öröme Radónak is feltűnő vala, de nem kérdé a gyermektől örömeinek okát, azt hívé, hogy Kálmán megláthatásának örülne. Csak más nap reggel kilencz órakor értek a surlai határba. Radó kérdé a gyermeket: „Fiam! egy kökeresztnek kell itt az uton lenni, nem hagytuk el még?“ „Nem bizony apám! hanem már itt van előttünk“, felelé a gyermek. Ekkor Radó figyelmezteté a fiut, hogy a kökeresztnél jobbra kell fordulnia; de Czina feje más gondolatokkal levén elfoglalva, nem vigyázott sem utra, sem szóra, s a keresznel balra vezeté Radót; minek következése az lön, hogy a falu már jobbra maradt nekik, ők pedig a falun kívül egy alacsony domb oldalon voltak, egy régi járatlan uton, mert rajta kerék-csapás nem is látszott; előttök a falu kertjei voltak, hátok megett pedig lekopasztott kukoricza-földek. Radó észre vevé a tévedést, mit Czina is megvallott, de már későn. Nem vala más mit tenni, mint visszamenni a kökeresztig, hanem jónak látá Radó előbb leülni, és egy kevéssé kipihenni; le is települtek azonnal a járatlan ut szélére és kenyerezének. (Vége köv.)

meg a fejét találatommal, bizony könnyen kitapasztalja, hogy a feje „tele van üressel.“

Ha az ilyen föbe beleüt valami,
Mint az üres hordó, csak úgy fog kongani;
S ha a tudatlan a maga fején járna,
Ugyan mire menne világul vaktába?
Tanulásból támad az értelem lába,
S pókot kap a láb, ha magát ki nem járja,
Járd ki magad s a mint szivedből kívántad:
Megleled a könyvben a kincses ládádat.

Meglehetős kövér idők járnak most a könyvekre, a ki megtudja magát fogni, s teste töredelméből egy két garast félreletesz: ugyan megszedheti magát jó és olesó könyvvel, nem csak Pesten, hanem másutt is, felteszem azt, Egerben is. Már ha nem kommandáltam volna is különösen, ez előtt való levelemben a pesti könyveket, minthogy kiki magához legközelebb van, az egrieket sehogyssem mellőzhetem, legint hogy ezek a könyvek az egri nevet is csakugyan megérdemlik. Vegyünk sört rajtuk: az „A“-n kezdjük ki a betűket, az „ABC“-és könyvön pedig kikezdehetjük a többi könyveket ismerni. Atyámfiai! az egri ABC-és olyan helyes könyv, olyan jól ki van fundálva, hogy minden kínálás nélkül is elkelt már belőle egy pár hónap alatt tizennyolcz ezer darab, s napról napra kapósabb. De ha igazat kell mondani, meg is van adva ennek a könyvnek minden munkája emberül; minden betű a maga helyén van benne, minden szó szépen felszeldelve, meg úgy összerakva, hogy a gyermek elméje mindenkép ráakadhasson, az olvasás olyan hamar megy belőle, mintha csak az újján olvasna a gyermek. Azután telesen tele van szép példákkal s istenes versekkel, mellyek mind nagyon is leszolgálják a szívre, s úgy megjárják az ember belső részét, mintha angyal szólna belőlök.

A ki jól belekapott már az olvasásba, a katekizmust vegye elő, van itt négyféle is, kisebb nagyobb kinekkinek az idejéhez, és megfogásához való, tanítják már sok helyeken, még a nagyobb iskolákban is, mivelhogy nagyon meglehet ezekből tanulni, hogy mihez tartsa magát minden keresztény. Rászól ez a katekizmus minden személyválogatás nélkül mindenkire és pediglen olyan renddel, hogy keresve sem találhatni nagyobbat, az okosság selyemfonalán ereszkedik itt minden ige, a törvény lelkéből az ember lelkébe, s rágombolyódik, s felrántja magával a magos égbe:

A lélek az Isten szakasztott képmása,
Minthogy Istentől van az ő származása;
Ha a csillag le'sik, a földön nem marad,
Hanem visszamegyen valami szín alatt;
Nincs itt maradandó városunk, nem lehet,
A lélek mennybe megy, mert mennyből eredet.

Ezen uttal egy füst alatt egész tisztességgel megdicsérhetjük még az ugynevezett „Processios vezérkönyvet“, melly igazán vezető csillag gyanánt szolgál minden jámbornak a bucsujárásoknál, még a temetésnél is, mivel maga a könyviro (kinek érdemes neve Tárkányi B. József) azt mondja: hogy a temetés is bucsujárás és pediglen olyan különös, hogy ezt ki nem kerülheti senki, a ki soha a búcsút nem szokta is, már erre az egyre elmegyen, a szent Mihály lován. A ki a deák szót nem érti, most már ebből a könyvből kitanulhatja, hogy mi, s mire megy az a sok szép ceremonia, a mit az anyaszent-

egyház a Jézus meghagyásából válogatott időkre rendelt. Atyámfiai! ennek a könyvnek nincsen egyéb hibája, csak hogy nem győznek belőle eleget nyomtatni; mert lássa kigyelnetek az egri nyomtatóműhelynek felettébb sok a munkája, miótától fogva excellentiás urunk és atyánk nm. főt. Kisapponyi Bartakovics Béla érsek ő kegyelme vette a keze alá, ő kegyelme ugyanint buzgó apostoli férfiú mindenkit és minden alkalmatossággal jóra int, és a tudalmasabbakat könyvirásra is serkenti, és a kik csakugyan jóban foglalják magokat, azok nem bánják meg de soha, hogy a jóban fáradoztak, mert fáradságaiknak méltó jutalmat megnyerik mindezen a világon a földi atyától, mind a másikon a mennyei Atyától.

A gondviselésnek szolgája az ember.
S maga helyett atyát emberből is rendel;
És az Isten ujjá megmutatja nekünk,
Hogy m'ért imádkozunk, hogy mitevők legyünk.

Atyámfiai! igaz-e hogy pénzzel járnak a vásárt. könyvvel az iskolát? Nos tehát először könyv körül legyünk, azután meg az iskola körül. Tanulni nem szégyen az öregnek sem; hanem hagyjuk az öregeket a szaphán, csak arra vigyük őket jó szerivel, hogy gyermekeiket el ne fogják az iskolától, magyarázzuk meg az értetlen szülőknek: hogy jobb helyre nem küldhetik gyermekeiket, mint ha iskolába küldik, mert csak annyi mint-ha templomba küldenék, kiváltképen pedig a hol olyan nagy törvénye van az iskolának, mint nálunk. Hanem erről most csak annyit mondok kigyelneteknek, hogy máskor többet fogok mondani.

Se szegyenlős, se hajtós né légy tanulásban,
Mert abban legtöbb haszon, és vigasztalás van.
B. S.

Katholikus hitélet.

CXVIII.

Kassa, nov. 30. Szép ünnepélyt ültünk ma. Szabad-e örömiinket testvéreinkkel is közölnünk? Szébb ünnep volt ez, mint az esős, gyenge szüret; magasabbra emelkedtek ma reményeink, mint a kiázott vetéseink. Ma volt m. püspökünk fölszentelése. Mától kezdve van atyánk, van főpásztorunk, van egyházi kormányzónk, m. Fábry Ignác. Mi lehet megnyugtatóbb, mint ha illy ügyes, illy éber, illy böles vezérünk van, kire legfontosabb ügyünk bizva van, lelki üdvünk, egyházi örök érdekünk. Az Isten adta őt minékünk. Nem választás által emeltük mi őt fel, mint kacagányos apáink Árpádot, de az Isten választotta, küldte őtet. Ez a rend a mi anyaszentegyházunkban. De midőn Fábry Ignácot adta nekünk főpásztorul, sziveinkből, és összecsatolt imáinkból paiztot készítünk, így emeltük föl magasra, magasra egész az égig, hogy ott égi fénybe öltözve, a szent bölcseségtől úgy ragyogjon, mint ragyogott Mózes, midőn a Sinai hegyről lejött. Ő megyénkben született, neveltetett, sok évig püspöki titkár és Monokon lelkipásztor volt, ő exc. Lonovics József oldalán a Csanádi megyében sok évig kormányzott; ime most, itt vagyok, a miénk, kit miénknél mondani fogjuk. Ő exc. az egri érsek, a mélt. eperjesi görög-egyesült, és a rozsnói püspök urak segédszolgálat mellett avatta püspökünké. Örömeink már abban is

nyilvánultak, hogy a főlshentelő érseket már megyénk határán, és ismét Kassától egy órányira küldöttséggel üdvözöltük, s mind hármukat harangzúgások közepette városunkba fogadtuk. Zemplén, Sáros és Abaujmegyék több rendű fényes világiak küldöttsége által tisztelgett a m. új püspöknél; valamint a es. kir. hivatalnokok hoszsuzu sora is vetélkedett az ünnepnek még magasabbra emelésén. Midőn a világi hivatalnokok disztorát megláttuk, mintha valaki azt sugta volna fülünkbe: „a kormányzás csak akkor üdvös, ha egélyes, ha vallásos, ha egyháziásan hü, és ha vallásos kezekben van.“ Nem különben midőn a kanonoki székekben álló három tábornokot láttuk, az a gondolat ötlött eszünkbe: „milly szép, milly hatalmas a kard, ha az egyháztól veszi áldását.“ Nem szokott ott az Isten áldása lenni, hol az egyház áldó szava nem kéretik. — A felavatás után azonnal kezdődött a püspöki székfoglalás. Kettős vala az ünnep, kettőzött volt örömiünk is. Es mind ez milly jelentékeny napon megyénknek nézve! Sz. András, megyénk védszentje ünnepén, az egyházi év első napjaiban! Mintha arra intetnének: kezdjünk, új, jobb és keresztényi életet! Bármilly jök voltunk is, törekednünk kell, hogy jobbak legyünk. Föt. Turcsányi Ferencz, helybeli nagy prépost üdvözölte a főpásztort, és a papságot bemutatta. Az első hódolati kezesök után történtek a többrendi tisztelgések. A zemplényi küldöttséget nm. Brezenheim Ferdinánd hercege vezette. Mindezek után jött az olly dus lakoma, milly dus volt kebelünk a jó érzelmeiben; és a sok szép toaszt.

Igy végződött e nagy napunk. Isten áldja meg öt fáradaimaiban, s mindnyájunkat jó akaratumkban.

Dr. P. P.

CXIX.

Uj-Hartyán, nov. 29. E f. év nov. 25-kén egy nálunk eddig nem látott ünnepélynek voltunk szemtanúi, a midőn reggeli órákban harangjaink által az Isten házába összehívattattunk, és egy boldog házaspárt az Isten oltárának zsámolyánál szemlélhattünk, t. i. Herman Györgyöt, és Gruber Teréziát, a kik is ötven éveknél lefolyása előtt, Isten ugyanezen oltára előtt egymás iránti hűséget és szeretetet esküdtek, most ismét ott megjelentek, szívök örömeiben ezt megújítandók. Szerény helységünknek kiesinye s nagyja sietett az Isten házába, ezen ünnepélynek örömeiben részt veendő. Sirtunk a könnyező két tisztos öregnek gyermekeivel és unokáival, a midőn buzgó lekipásztorunk megáldá a napnak hőseit. Az egész helységünk kiesinye, s nagyja meghívott, e napnak örvendezéseiben részt veendő, a hol is két helyen az egész helység számára ünnepély s vigás rendeztetett. Szívünk ohajtása az: hogy a két tisztos öreg a gondviselés mindnyájunk örömeire még sokáig éltesse!

Nem kisebb volt örömiünk e f. hó 28-án. Alig halatszott buzgó lekipásztorunk szözata, alig buzdítá helységünk lakóit, a szent gyermekség-társulatának pártfogására, s ime seregestől tödultak kisedjeink magokat e társulat tagjaivá beavatandók, s azonnal helységünkben egy alosztály alakult. Örömiünk főfokát érte e folyó hó 28-án, a midőn kisedjeink meghívattak buzgó lekipásztorunk által, a társulat élő tagjaiért szeplötelen sz. áldozat bemutatására. Örömkönyvek áztatták szemünket, a

midőn a kiseddek e társulatnak jelképeivel ellátva siettek az Isten házába, ott velünk együtt buzgó szívvel kérték a nagy Istent és a Boldogs. Szüzet, hogy csekély adományaik kegyes fogadtatást nyerjenek az Isten színe előtt. Ezen alkalommal az adakozás utján bejött e sz. cözétra 1 frt 34 kr p.p., az előtt pedig egy új-hartyáni ártatlan fiu, Kallenecker János életének minden hónapjaira, még a társulatba nem lépett, megszerzett krajezárjából ajánlott egy-egy krajezár, és így 1 frt 30 kr p. p. Áldja meg a nagy Isten buzgó lekipásztorunknak e társulat körüli fáradozásait, gyümölesözzenek ezek a társulat javára s az emberiség boldogságára. Egy új-hartyáni.

Különfélék.

A sz. gyermekégi fametszetü képek magyar, német és tót szöveggel megjelentek s kaphatók a jó s olesó könyvkiadó-társulat ügynöki hivatalában. Ára 100-nak 20 kr. p. p.

A hivatalos „Wiener Zeitung“ figyelmezteti a közönséget, hogy a régibb formájú 2, 4, egy fél és egy negyed krajezáros rézváltópénz csak dec. utoljáiig fogadtatik el pénz gyanánt, azon tul csak mint rézanyag lesz használható. Énnélfogva kiki igyekezzék a nevezett pénzemecktől szabadulni s ideje korán azokat két p. forintnyi summában fizetésül alkalmazni a közpénztáraknál, vagy nagyobb mennyiségben az országos fő- és gyűjtő pénztáraknál beváltani. E rendelet alá azon 1, fél és negyed krajezárosok tartoznak, mellyek 1816. évszámmal verettek, továbbá az 1848. aug. 19-ki legfelsőbb határozatnál fogva készített 2 krajezárosok. — Szintez alkalommal fölemlítjük a szabadalmazott ausztriai nemzeti bank igazgatóságának csak imint ismét közzétett következő hirdetményét: „Ezennel emlékeztetbe hozatik, hogy a IV. formájú 5, 10, 100 és 1000 forintos bankjegyek (az ugynevezett babásbankók) ugy fizetésre mint felváltásnál elfogadásának határideje az ausztriai nemzeti bank minden pénztáránál 1852ki december 31-én be fog rekesztetni, s ennél fogva ezen idő-határ eltelte után az illy bankjegyek birtokosai azok V formájú bankjegyekkel (az új bankókkal) becsereleése végett közvetlenül a bankigazgatóságához tartoznak fordulni.“

Jelentés.

A népiratkákból a sajtót elhagyták: I. osztályból 1-ső szám: „Adventi énekek“ (3 ének, 2 képpel) ára 1 krajezár. p. — 2-dik szám: „Karácsoni énekek“ (3 ének két képpel) ára 1 kr. p. — III. osztályból 2-dik szám: „Jelen van az Isten!“ Ártatlanoknak vigasztalására írt épületes történet (rimes versekben egy képpel) ára 1 kr. p. — Kaphatók a jó s olesó könyvkiadó-társulat ügynöki hivatalában, Czukor-utca, 6. szám alatt.

Kegyes adományok jegyzéke.

A sz. gyermekség társulatának: Nt. Ferenczy Ede, jásdi. (Veszprém megyében) plebános 5 frt p.

Kiadja „a jó és olesó könyvkiadó társulat;“ szerkesztő Blümelhuber Ferencz.

Emich Gusztáv könyvnyomdája, uri-utca, 8. sz.